

Lamech's verwachting

<https://hdl.handle.net/1874/234573>

mm 10994

B R. 1874. II. 39.

1874, II, 29.

LAMECH'S VERWACHTING.

Advents-Preek naar Genesis V: 29,

TEVENS BEHELZENDE EEN

Afscheidswoord aan de Gemeente van Utrecht

NAMENS

Dr. B. TER HAAR,

Hoogleeraar en Academieprediker,

DOOR

S. S. DE KOE,

Predikant te Utrecht.

UTRECHT — J. BIJLEVELD.

1874.

Prijs 25 Cents.

LAMECH'S VERWACHTING.

Advents-Preek naar Genesis V: 29,

TEVENS BEHELZENDE EEN

Afscheidswoord aan de Gemeente van Utrecht

NAMENS

Dr. B. TER HAAR,

Hoogleeraar en Academieprediker

DOOR

S. S. DE KOE,

Predikant te Utrecht.

UTRECHT — J. BIJLEVELD.

1874.

Gezongen: Psalm CXLV: 6.

Gelezen: Jesaja XL.

Gezongen: Psalm CIII: 2, 6.

„ Gezang LV: 3.

„ Psalm CXXI: 4.

„ Gezang LI: 3, 5, 6.

Tot recht verstand van de hier volgende rede, die Zondag l.l. uitgesproken werd in de morgengodsdienstoefening in de Domkerk, verwijs ik naar hetgeen omtrent haar bijzonder doel voorkomt op bl. 5—7. Een enkel woord over haren titel is hier misschien niet misplaatst. Haar afscheidsrede te noemen zou in strijd zijn met haren inhoud niet minder dan met de opdracht, die mij van mijnen geliefden Leermeester gewierd, en voor welke zoowel als voor de hartelijkheid, waarmede Z.H.G. zijne instemming betuigde met de wijze waarop zij opgevat en volbracht werd, hem mijn oprechte dank zij toegebracht. Volgens deze opdracht zou ik wel te wijzen hebben op de eigenaardigheid van de beurt waarin ik optrad, waarbij een afscheidswoord namens den Hoogleeraar TER HAAR aan de Gemeente van Utrecht, in welker midden hij twintig jaren als Academieprediker was werkzaam geweest, zijne plaats vinden kon, maar zou ik overigens de gewone orde mijner Evangelieprediking te volgen hebben. Aangezien het nu mijne gewoonte is om mij bij mijne prediking zooveel mogelijk aan te sluiten bij het „kerkelijk jaar” zoo was mij door de dagen der voorbereiding voor het Kerstfeest onwillekeurig eene Advents-stof aangewezen. Had ik dus in zekeren zin eene dubbele taak te vervullen, de behoefte aan waarachtigen troost in leven en in sterven, zooals die leeft in het hart des

menschen en door Jezus Christus, die gekomen is om de treurigen te troosten, is en wordt bevredigd, en de stemming, die het hart vervulde van den met weemoed van ons heengaanden Hoogleeraar lagen, naar 't mij toescheen, niet zoover van elk ander, dat het algemeene doel der Evangelieprediking en het bijzonder karakter der ure, waarin zij ditmaal plaats vond, niet door eene diepere eenheid zouden verbonden zijn geweest.

Voelde ik mij gedrongen om tegen het einde der Godsdienstoefening de Gemeente uit te noodigen den van ons scheidenden Hoogleeraar in de blijvende en alomvattende bescherming des HEEREN aan te bevelen met de zoo treffend onze wenschen voor zijn heil uitdrukkenende woorden van Psalm CXXI: 4:

„De HEER zal U steeds gadeslaan,
Opdat hij in gevaar
Uw ziel voor ramp bewaar':
De HEER, 't zij g' in- of uit moogt gaan,
Of waar g' U heen moogt spoeden,
Zal eeuwig U behoeden.”

ik mag nu niet nalaten, te minder omdat ik mij overtuigd houd hier ook de tolk te zijn van den Hoogleeraar TER HAAR, om voor de ondubbelzinnige instemming, waarmede de Gemeente aan deze uitnoodiging voldeed, mijnen dank te betuigen. Moge de HEER onze zegenbede naar den rijkdom Zijner genade in vervulling doen gaan!

D. K.

UTRECHT, 18 December 1874.

LAMECH'S VERWACHTING

NAAR

GENESIS V: 29.

De beurt waarin ik ben opgetreden was eigenlijk bestemd geweest de laatste Academiebeurt in het ten einde snellende jaar te zijn. Zij had moeten vervuld worden door den Hoogleraar TER HAAR, die nochtans reeds langer dan een jaar door den staat zijner gezondheid verhinderd is geweest den kansel te beklimmen, die wegens dezelfde oorzaak tot zijne smart zich genoodzaakt heeft gezien zijn ontslag als Hoogleraar van onzen geëerbiedigden Koning te vragen, en thans gereed staat na weinige dagen afscheid van zijne ambtgenooten, leerlingen en vrienden te nemen en ons te verlaten.

Aan mij, zijnen voormaligen leerling, die van mijne studie jaren af in zijne vriendschap heb mogen deelen, heeft hij opgedragen in deze oogenblikken de tolk te wezen van zijn gevoel, en „de verzekering tot de Gemeente te brengen, dat het hem innig smart zelf niet een woord van afscheid tot haar te hebben mogen richten, reden waarom het hem nu des te meer verheugt op den gedenkdag zijner veertigjarige Evangeliebediening te hebben uitgesproken, wat ook op dezen dag zou voegen, en getuigenis te hebben mogen afleggen van dat geloof en die hope, die hem ook nu nog zijn bijgebleven

en waarin hij eenmaal door Gods genade hoopt henen te gaan in vrede. Hij gevoelt zich gedrongen om door mijnen mond zijnen dank te brengen aan een iegelijk, die hem onder vreugde en leed, en zoo dikwerf als er rouw in zijne woning heerschte, eenig blijk van vriendschappelijke en Christelijke deelneming heeft gegeven, en het uittespreken, dat hij geen minderen prijs stelt op ieder blijk van waardeering, dat hij bij zijne Evangelieprediking, wel niet van allen, maar toch van velen, die hij leerde hoogschatten, heeft mogen ontvangen. Zonder zich van zijn werk als Academieprediker groote vrucht te durven beloven, koestert hij toch de hoop en het vertrouwen dat zijn arbeid niet geheel ongezegend zij gebleven, en verlaat hij ons met de stille bede in het hart, dat hier en daar een zaad door hem moge zijn uitgestrooid, dat later blijken zal vrucht te hebben gedragen op den dag des oogstes, den Heer des oogstes tot heerlijkheid. Voorts wenscht hij, dat gij allen die thans zijn afscheidsgroet als van mijne lippen verneemt, U ten volle verzekerd moogt houden, dat de waarachtige bloei en het welzijn der Utrechtsche Gemeente, waarvan hij meer dan twintig jaar lid heeft mogen zijn, aan welke hij het Evangelie van Gods genade in Christus in zijn vollen rijkdom heeft trachten te verkondigen, aan welke hij zoo dikwerf ook de teekenen der verzoening heeft uitgereikt, nevens de belangen van het Godsrijk, en de wederopbeuring onzer jammerlijk geschokte en bedreigde Kerk het voorwerp zijner vurige wenschen en gebeden zullen blijven uitmaken, voor den korten tijd, dien God hem nog te leven geeft.”

Doch, behoef ik het u opzettelijk te zeggen, M. Gel.! geheel tegen de bedoeling van den van ons heengaanden Hoogleeraar en Vriend, die het zich steeds tot eene groote eere rekende ook in Uw midden bedienaar des Evangelies te mogen zijn, zou het wezen, wanneer in deze ure, hoe eigenaardig ook door den weemoed des scheidens getint, de verkondiging van het Evangelie ook maar één oogenblik voor persoonlijke herinneringen en gevoelsuitingen op den achtergrond treden moest. De vereerende taak, die mij door mijn geliefden Leermeester en Vriend werd opgedragen, is mij èn gemakkelijk èn aantrekkelijk gemaakt door het uitdrukkelijk tot mij gerichte verzoek om, na de korte herinnering aan het bijzondere doel dezer samenkomst, niets anders te doen, dan wat ook in zijn hart zou geweest zijn, het Evangelie te verkondigen van den God aller genade en aller vertroosting. Sterken we ons daartoe in onzen God en wijden wij Hem ons samen zijn, als we ons stellen voor den troon der genade en onze handen en harten opheffen tot het

G E B E D.

Komt, Gel.! slaan we nu onzen Bijbel op, die onder andere schoone namen zeker ook met recht dien van het Boek der Goddelijke vertroosting dragen mag. In deze dagen der voorbereiding voor het feest gewijd aan de herdenking van de komst van Hem, dien zij die de vertroosting Israëls verwachtende waren, met smachtend verlangen te gemoet zagen, en die zich ook onder den heerlijken naam van den Trooster heeft bekend gemaakt, wijzen onze gedachten ons onwillekeurig terug naar het woord,

waarin het eerst de behoefte aan troost is uitgesproken. Laat ons dat woord beluisteren en bepeinen, als we met elkander opslaan en overdenken

G E N. V : 29 :

EN HIJ NOEMDE ZIJNEN NAAM NOACH, ZEGGENDE : DEZE ZAL ONS TROOSTEN OVER ONS WERK EN OVER DE SMART ONZER HANDEN , VAN WEGE HET AARDRIJK , DAT DE HEER VERVLOEKT HEEFT.

Voorzeker! is 't geen breede levenschets, die ons hier wordt aangeboden van Lamech, den negende van Adam. Slechts ééne enkele bijzonderheid, slechts een enkel woord, maar aangezien dit enkele woord eene daad vertegenwoordigt, een daad des geloofs en ons een diepen blik vergunt in het gemoed, waaruit het welde in eene ure van hoogere blijdschap, van profetische verheffing te midden van een wereld van weemoed en smart, zoo is dit enkele woord voldoende om ons Lamech te doen kennen als een man der smarte maar ook des geloofs en der hope. Wij voelen ons onwillekeurig aangetrokken tot dezen man, die in zijn verlangen naar troost eene behoefte uitspreekt die leeft in elk menschen-hart; zijn woord wekt bij ons de gewaarwording van medegevoel over de teleurstelling, die er schijnbaar het antwoord op was, doch tegelijk laat dat woord ons niet los maar wordt het ons in zijn diepste kern beschouwd. de profecy van eene heerlijke werkelijkheid, waarvan wij het voorrecht hebben de vervulling te kennen. Grond, lot en vervulling van Lamech's verwachting trekken beurtelings onze aandacht.

G E Z. LV : 3.

I. In dat merkwaardige vijfde hoofdstuk van Genesis,

dat ten opschrift draagt: „Dit is het boek der geslachten Adams” en dat ons in zijn korten en zinrijken stijl de geschiedenis van tien geslachten en bijna dubbel zooveel eeuwen voor oogen stelt, in dat hoofdstuk, dat met zijn aangrijpend, slechts eens door het opnemen van Henoch afgebroken refrein „En hij stierf” als besluit van het schijnbaar onverwelkbaarste leven, de overwinningen schildert van den dood, komt ook het levensbericht voor van Lamech, den negenden van Adam. Hoe kort ook, toch geeft het ons een merkwaardigen blik op den levenstoestand, waarin hij verkeerde en op de stemming, die zijn hart vervulde. De smarten des levens hebben zich vermenigvuldigd, sedert de mensch verdreven is uit het paradijs. De vloek Gods, die op den aardbodem rust, van wege de zonden der menschen laat zich reeds voelen in al zijn wicht en wee. Het leven is een strijd geworden, en schier een ondragelijke last. Gij hoort uit den geprangden boezem van Lamech eene zucht over zijn arbeid, over de smart zijner handen, over de moeiten, den strijd en den jammer dus des levens, van wege het aardrijk, dat de Heer heeft vervloekt. Hij die zoo uitspreekt wat zijn boezem beangst en zijn hart neerdrukt staat voor ons als gebogen onder de smarten en het lijden des levens. Maar waarom, Lamech! wiens naam wijst op jeugdige kracht en frisschen levensmoed, u zoo diep gebogen onder het leed des levens? Waarom niet u met de veërkracht aan het leven eigen kloek daarboven verheven gelijk die andere Lamech uit het u verwante geslacht van Kaïn? Of is *die* Lamech niet veel meer wat zijn naam aanduidt, een toonbeeld van mannenmoed en van levenslust? Bij hem hoort gij alles behalve eene klacht,

bij hem niets dat op smart over het leed des levens gelijk. Van hem, trots en fier op de uitvindingen van zijne zonen, hoort ge het eerste lied en zijn geveugeld woord aan zijne vrouwen gericht, die hij beschouwt als werktuigen ter voldoening van zijn lust en ter verhooging zijner glorie, ademt het gevoel van ontembare kracht, die niet straffeloos wordt getart, maar ook de geringste terging met oneindige wreke bedreigt ¹⁾).

Welk een onderscheid tusschen Lamech den zevende van Kaïn, in wien de ontwikkeling ten kwade van het Kaïnitisch geslacht haar vreeselijk hoogtepunt bereikt, maar die toch vreugde scheidt in het leven, en Lamech den negende van Adam, dien het leed des levens perst tot eene sombere klacht! Ook hier schijnen de kinderen Gods de elendigste aller creaturen te zijn, en de kinderen des lichts in levenswijsheid achter te staan bij de kinderen der duisternis! Waarom, Lamech! uw sombere klacht niet gestaakt, boven het leed des levens U verheven, en aan den aardbodem, vervloekt of niet, krachten ontlokt, waarmede gij hem aan u onderwerpt, en hem dienstbaar maakt aan uw genot? Waarom niet? — M. Gel.! Deze Lamech, onze Lamech zou ik haast willen zeggen, is te ernstig om de smarten des levens weg te dertelen. Want, weet gij, hij blijft bij die uitwendige smarten en dat op de oppervlakte des levens zich vertoonend leed niet staan; hij ziet onder die oppervlakte de verborgene oorzaak, hij voelt scherper nog dan het leed des levens zelf, een geestelijken prikkel die hem pijn doet; die smarten des levens, zij zijn

1) Gen. IV : 19—24.

hem de openbaring van een geestelijke macht, die zich niet weg spotten laat; die verborgene oorzaak is hem de vloek des Heeren, die op den aardbodem rust, die prikkel is de zonde, die geestelijke macht is het oordeel van den heiligen God. Dat maakt hem den arbeid des levens zoo zwaar, de smart zijner handen zoo bitter, de wonden des harten zoo diep. Maar daardoor juist komt het bij hem ook tot dat treuren, dat de belofte der vertroosting heeft. Naast het woord des oordeels onder welks werking hij zucht en klaagt, heeft hij ook in de overleveringen der oudste familie van een woord der belofte vernomen. Heeft de Heere God niet gesproken van een strijd, waarin ten laatste het vrouwenzaad overwinnen zou? Heeft Henoch, de zevende van Adam, niet geprofeeteerd van een gericht over de goddeloozen, dat tevens voor hen, die de vertroosting Gods verwachtten, verlossing zou zijn? Sluit die belofte niet in zich opheffing van den vloek, onder welks wicht hij nu gebogen is? Zie, dat woord heeft hij aangegrepen; aan dat woord, dat leeft in zijne ziel, klemt hij zich vast; dat woord, eene kracht omdat het een Godswoord is in den geloove aanvaard, bewaart hem voor een troosteloos bezwijken onder de macht van den jammer des levens; het geloof in dat woord, doet hem hopen, en als zijn eerstgeborene hem geschonken wordt, zingt ook hij een lied, spreekt ook hij een gevleugeld woord, en verheft zijne ziel zich tot eene stoute gedachte, die zich uitspreekt in het woord der verwachting, als hij zijn' zoon, dien hij Noach „Rustaanbrenger” noemt, in hooge geestverrukking opheft en spreekt: „Deze zal ons troosten over ons werk, en over de smart onzer handen, van

wege het aardrijk, dat de HEER heeft vervloekt!"¹⁾ Eerbiedwaardig is deze verwachting, want heeft zij ook de smart en den jammer des levens tot aanleiding, haar diepste grond en haar zedelijke basis is geloof. Deze mensch hoopt, omdat hij gelooft.

O, hoe goed zou het zijn als nimmer de menschheid anders gestaan had tegenover den jammer des levens dan met de smart over de zonde en de verwachting des geloofs. Want, wij weten het, Lamech was de laatste niet, die stof vond tot klagen over de smarten en het leed des levens. Hij staat met zijn stof tot klagen en zijne behoefte van vertroosting waarlijk niet alleen! Elende was overal, waar menschen waren, omdat overal waar menschen waren de prikkel en de moeder was der elende, de zonde. Geen veroveraar heeft bestendiger zijne zegepralen gevierd en verder de grenzen uitgezet van zijn gebied dan de dood. En nergens zweeg geheel de stem: „na den dood het oordeel!" en waarachtigen vrede, waarvan de behoefte niet op den duur kon worden gedood, vond geen levende ziel, die geen vrede had gevonden met God. O, wie schetst den jammer, wie weegt het wee, dat der menschheid de vreeselijk rijke stoffe gaf voor hare roerende klaagzangen of wie telt de tranen om en bij het leed des levens gestort door ook maar één enkel menschen-geslacht! — Maar hoe stond, hoe staat nu de menschheid tegenover die smart? Helaas! hoe veelvuldig geleek zij op den Lamech uit Kaïn's geslacht! Hoe vaak trachtte zij den nood des harten en de stemme des geklags te overstemmen

1) Ook de vorm van dit woord is in het oorspronkelijke in hooge mate dichtelijk.

door het dartele lied der ongeheiligde vreugde, gelijk aan den Kaïnitischen Lamech, die bij zwaard en lier, die bij zingenot en dartelen overmoed het leed des levens wegspotten kon, omdat het gelukt was vrede te hebben met den prikkel van dat leed, vrede met de zonde. Dan spot men met zijn leed, dan lacht men bij zijn smart, dan brandmerkt men zijne eeuwige behoeften als zwakheid en waan, en een onheilig optimisme is geboren. Of ook, waar de macht van dat leed te machtig werd, waar de smart des levens te diepe insnijdingen maakte in de innigste roerselen der ziel, waar de prikkel der elende, de zonde, zich niet afstompen liet, waar de majesteit van het oordeel Gods doordrong als een zengende bliksemstraal tot het diepste der ziel, daar viel men der wanhoop in de armen, daar werd God gelasterd in het Kaïnswoord: „Mijn zonden zijn te groot dan dat zij kunnen vergeven worden,” daar werd „vernietiging” de blijde boodschap, daar was de filosofie der wanhoop, en het Evangelie der vertwijfeling geboren Of de weg van Lamech, de man der smart maar ook der verwachting werd bewandeld. De klaagstof werd niet weggespot maar gevoeld, diep gevoeld; als de diepste oorzaak van elken jammer des levens werd de zonde erkend en betreurd; tegenover het oppervlakkig loochenen van of het vertwijfelend bezwijken onder de macht der elende, werd het profetenwoord behartigd: „Wat klaagt een levendig mensch, een ieder klage over zijne zonden!” maar tegelijk richtte men zich op aan het woord Gods, dat spreekt van verlossing; naar God zag men om vertroosting; te midden van de smarten des levens werd soms de lier van de wilgen genomen, en het lied der ver-

wachting gespeeld, en omdat men geloofde werd er gehoopt. MHH.! hoe staat gij tegenover de smarten en het leed des levens, hoe tegenover de zonde die daarvan de verborgene prikkel is, hoe tegenover het oordeel Gods, dat rechtvaardiglijk aan de zonde die elende verbindt? — O, wie ge zijt, loochen of misduid niet wat stof is van jammer en klacht! Stem niet in met de partijgangers van den Kaïnitischen Lamech, en vermoord niet onder het lied des overmoeds en der ijdelheid, met minder of meer variatiën gespeeld, uwen eeuwigen mensch met zijne schreiende behoeften, of wanneer dat lied u onder de macht van Gods oordeel, en bij de vlijmende aanklacht des gewetens op de lippen verstomt, ga niet op den weg van Kaïn, waarop ge ook het bloedige spoor van Judas vindt; maar laat ons inkeeren tot ons zelve, en ons buigen onder de majesteit van het oordeel Gods, maar dan ook opzien naar Boven en uitzien naar vertroosting, gelijk Lamech deed, want hoort, van God is een woord uitgegaan en het zal Hem niet berouwen: „Zalig die treuren, want zij zullen vertroost worden.”

II. „Zalig die treuren, want zij zullen vertroost worden!” Maar schijnt dat woord niet terstond reeds gelogenstraft in het lot, dat Lamech en zijne verwachting wedervoer? Op het betere had hij gehoopt, het slechtere kwam; troost had hij verwacht, vermeerdering van smart werd zijn deel; van wegneming van den vloek had zijn hope geprofeteerd, een nieuw oordeel rijpt voor zijn oog. De zonde en de goddeloosheid neemt toe; de laatste grenslijn die de kinderen Gods en de kinderen der menschen scheidde

wordt uitgewischt; de strijd tusschen de vrouw en de slang, waarvan hij gehoopt had het einde door overwinning op de macht des kwaads te aanschouwen, werd opgelost in een schandelijk verbond tusschen vrouwenzaad en slangenzaad; hij wachtte op licht en ziet, er was duisternis, naar redding en ziet, er was verdubbeling van wee. Een nieuw strafgericht wordt aangekondigd, de langmoedigheid Gods wordt verzondigd, de prediking van zijnen Noach en diens arke, door welke hij de wereld oordeelde, bespot, en hij zelf, dat was dan zijn eenige vertroosting, hij zelf nog juist vroeg genoeg weggenomen voor den dag des kwaads. Vervlogen is dus zijn hoop, teleurgesteld zijne verwachting! en zoo moet dan ook zijne verwachting geschreven worden op de breede lijst der teleurgestelde verwachtingen, der vervlogen illusiën, die de geschiedenis der menschheid heeft aan te wijzen?! Want gehoopt, verwacht heeft na dezen Lamech de menschheid en dat doet ze nog, en zal ze doen, zoolang het haar niet gelukt is vrede te hebben met de jammeren des levens, met de ontzettende werkelijkheid van den dood. Nu heeft ze dezen, dan genen harer zonen begroet met den uitroep: „Deze zal ons troosten.” Nu eens vestigde zij hare hoop op het zwaard harer veroveraars, mannen van naam, maar de zonde, de oorzaak van elken jammer bleef de onverwonnen vijand, omdat met haar het bondgenootschap niet werd opgezegd, dan richtte zij haren blik op de beoefenaars der wetenschap, want had men het wezen der dingen doorgrond, dan had men ook het geheim des levens en de toovermacht des geluks gevonden, maar ach! de kennis maakte opgeblazen en stichtte niet; dan

weder wendde ze haar oog naar hare zonen, die uit hun geveugelde woorden een liefelijk waas wisten te weven dat over de nooden des levens en de behoeften des harten werd geworpen, maar dat waas bleek te doorzichtig om op den duur de wereld van wee, die daaronder moest verborgen worden, te bedekken. Zij beproefde het met elke leuze: zij glimlachte bij het woord „vrijheid”, maar dat woord kon de boeien niet verbreken der zondeslavernij; zij boog voor het genie, maar al werd dat ook met den eernaam van „scheppend” begroet, het waarachtige leven scheppen kon het niet; zij boogde op de krachten, ontlokt aan de natuur, waardoor ze die eigen natuur temde aan haar voet, en stuurde naar haren wil, maar het onbedwingelijk kwaad daar binnen bleef, en ongetemd bleef de heerschappij van den dood. — Teleurgestelde verwachtingen, versleten leuzen, wreede ontgoochelingen, haar aantal werd grooter, naar mate de menschheid ouder werd. Het ging der menschheid in het groot, gelijk het den mensch kan gaan, en ach wie weet hoe dikwerf een iegelijk onzer gegaan is, in het klein. Zoo menige verwachting werd teleurgesteld, zoo menig middel, waarvan we ons in onze zondige dwaasheid redding hadden beloofd bleek ter genezing onmachtig te zijn; de rietstaf der eigengerechtigheid waarop we leunden begaf zich en doorboorde terwijl we daarmede nederzonken nog onze hand; aan onze goede voornemens trachtten we ons opgericht, maar zij bleken te zijn een ingebogen wand, een aangestooten muur; naar het getal onzer gedachten was het getal onzer goden, waarop wij beurtelings onze hope vestigden, maar die ons alleen lieten, bij de nooden des levens, bij de aanklacht des gewetens, bij den vuurblik van

de majesteit Gods. Zoo bleken dan alle verwachtingen ijdel, zoo alle hope vruchteloos te zijn, en heeft de menschheid, die na Lamech haar: „Deze zal ons troosten” herhaalde, slechts op smartvolle teleurstellingen te wijzen, en werd telkens het weefgetouw harer verwachtingen door eene noodlottige macht verwoest, telkens op nieuw het kunstig weefsel harer eigengemaakte vertroosting en of langzaam uitgerafeld of wreed aan flarden gescheurd!? — Laat ons voorzichtig zijn, Gel.! en niet vergeten ook de verwachtingen te beproeven of ze uit God zijn, opdat wij niet voor verijdeling beschouwen wat uit hooger standpunt bezien den naam van „vervulling” dragen mag. Laten we ons er voor wachten, alle teleurgestelde verwachtingen te plaatsen op ééne lijn. Smartelijker en schuldiger zijn ze naar mate ze minder overeenkomst met de verwachting van Lamech vertoonen; hebben ze niet het geloof in Gods woord tot haar diepsten grond, maar schieten ze bij ons op uit den bodem van het geloof in ons zelve en in onze eigene kracht, wees er zeker van, zij gaan met die ze koesteren voorbij; en daaruit verklaart zich dat vruchteloos hopen, dat de geschiedenis van de menschheid, en helaas ook van menige menschenziel ons geeft te zien en te beweenen, maar niet alzoo de verwachtingen welke gelijk die van Lamech het woord Gods hebben tot steunpunt, het vertrouwen op den Getrouwe, tot laatsten en diepsten grond. Zijn ze op Gods woord, dat is dus op den rotsgrond van Zijn wezen gebouwd, zij falen dan niet, zij hebben den waarborg der vervulling in zich, al is het dan ook, dat wie op God zijn verwachting bouwt met Lamech over in den vorm waarin hij het

wachtte niet bevredigde uitzichten, met Mozes van onverhoorde gebeden, met de Apostolische eeuw van uitgestelde hope te spreken heeft. Wat uit ons is in onze verwachtingen, valt weg, brengt teleurstelling, maar wat in onze verwachtingen, in onze smeekingen, in onze verheffing der ziel was uit God, dat blijft, dat wordt vervuld, en zoo vervuld dat we, wanneer wij de vervulling zien, met Scheba's Koningin uitroepen: „Voorwaar de helft daarvan was mij niet aangezegd.”

III. Ziet, hoe dit waarheid wordt met Lamech's verwachting. Want wij bedriegen ons, wanneer wij meenen, dat Lamech's verwachting des geloofs niet is vervuld. Neen, hij heeft zich niet bedrogen, de Geest der profetie loog hem niet, toen hij sprak: „Deze zal ons troosten van wege onzen arbeid en de smart onzer handen, van wege den aardbodem, dien de Heer heeft vervloekt”, inzoover deze Noach door zijn geloof, door zijn wandel met God, door zijne prediking der gerechtigheid een Trooster was voor hem te midden van de toenemende smarten des levens en de overweldigende boosheid der menschen; alleen wat in zijne verwachting was uit hemzelve, het o zoo verklaarbaar vooruitgrijpen der hope, als zou op eens worden geschonken, wat naar den raad Gods eerst langzamerhand rijpen kon, dat werd wel niet vervuld, maar daarvan zal hij het „waarom” na dien, toen hij zich voor de dag des kwaads kwam had ter ruste gelegd, en in een betere arke des behouds was opgenomen dan hem anders in die van zijnen Noach had opengestaan, wel hebben verstaan. — Maar de kern zelve der verwachting, zij is vervuld, omdat zij was uit God. En wat uit God is, sterft niet. Het

gaat met eene verwachting als van Lamech, als met eene persoonlijkheid als Noach, beide wijzen ze verre heen over zich zelve. Lamech's verwachting is noodzakelijk profetie eener vervulling die niet uitblijft. Noach's persoonlijkheid de aanwijzing en voorbode van een meerdere dan hij, die komen zal. Troost is de smartelijk gevoelde behoefte waaraan gij uitdrukking geeft in Uw woord, een Trooster, die rust aanbrengt door opheffing van den vloek der zonde, daarom hadt gij gevraagd in uwe verwachting, en daarmede waart gij de tolk van het diepste gevoel en het innigste geloof der menschheid voorzoover die den prikkel voelde der zonde en van zichzelve afzag naar de vervulling der belofte Gods, welnu, uwe verwachting zal vervuld worden, o Lamech! Troost en Trooster kunnen komen, dat is de verkondiging van het verbond der sparende langmoedigheid straks met Noach, Troost en Trooster zullen komen, dat is de grondtoon van het verbond der heilsbelofte daarna met Abraham opgericht. Weldra zijn Troost en Trooster, die komen zullen, de inhoud der profetie, die den onder de smart over de zonde gebogenen uit Jehova's naam toeroept: „Ik, Ik ben het die u troost... Ik zal u troosten meer dan een dien zijne moeder troost,” en die van den knecht van Jehova reeds deze zelfgetuigenis over te brengen heeft: „De Geest des Heeren is op mij, omdat de Heer mij gezalft heeft, om eene blijde boodschap te brengen den zachtmoedigen: Hij heeft mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van harte, om den gevangenen vrijheid uitte roepen, en den gebondenen slaking hunner boeien: om uitte roepen, het jaar van des Heeren welbehagen en den dag der wrake onzes Gods, om alle treurigen te vertroosten”; en straks worden Troost en Trooster,

die gekomen zijn, de inhoud van het Evangelie, dat weerklinkt voor hen, die de vertroosting van Israëls verwachtende waren. Ziet, daar staat Hij en spreekt: „Heden is deze schrift (van den Gezalfde des Heeren die komen zou om alle treurigen te troosten) in uwe ooren vervuld,” daar opent Hij Zijnen mond, en gij hoort ook dit woord: „Zalig die treuren, want zij zullen vertroost worden.” Gij kent hem toch? Jezus is Zijn naam, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hunne zonden. Maar nooit kunt gij hem genoeg aanschouwen in zijne onvergelykelijke schoonheid als Trooster. O, gaat zijne gangen na. Waar elende is, is Hij. Waar Hij komt, daar wijkt de elende. O, ziet Hem tusschen allen, die kwalijk gesteld zijn, Hij geneest ze, de genezing van den jammer door de zonde gebracht over den mensch tot voertuig makende voor de genezing van de oorzaak van dien jammer, de zonde. Ziet Hem, hoe Hij luistert naar elke kreet: Zou Davids! ontferm u mijner; aanschouwt het hoe Hij tot dát vertrouwen noodt, en aanmoedigt, dat de krankheid des harten voor Hem openlegt; hoort Hem, hoe Hij allen tot zich roept die die vermoeid en belast zijn, en hun Zijne ruste belooft; leest op Zijn gelaat de uitdrukking der innerlijke barmhartigheid, waarmede Hij bewogen wordt over de schapen, die geen herder hebben, of van den arbeid Zijner ziel, als Hij onze zonden op zich neemt en onze krankheden draagt, of van den toorn, de heilige verontwaardiging over der menschen ongeloof, dat Hem in de uitoefening van zijn ambt der vertroosting in den weg staat. En als in zijn leven de dag van het medelijden voor nog een ander, een dieper lijden zal voorbij gegaan zijn, hoort Hem dan in den nacht

in welken Hij verraden worden zal, nog tot zijne discipelen spreken van den anderen Trooster, dien Hij zenden zal opdat Hij in dien anderen Trooster bij hen blijven zou, en gaat meê naar Gethsemane, en ziet op naar het Kruis, en denkt in wat smarten des lichaams wat lijden der ziel het Hem kost om de oorzaak van onzen jammer weg te nemen, als Hij den vloek onzer zonde draagt in zijn heilig leven, dat Hij voor ons overgeeft in den dood, en ziet Hem uit dien dood wederkomen met den vredegroet op de lippen, vredegroet waarbij zijn vrede zelf indaalt in het hart, en zeg mij, mijne ziel! of gij uwen Noach, uwen Rustaanbrenger, uwen Trooster niet gevonden hebt! Voorwaar, man der smart en des verlangens! meer dan úw Noach is hier! Meer dan uwe verwachting des geloofs had durven omvatten of had kunnen denken is in dezen meerdere dan Noach vervuld. O, M. Gel. ! plaatst u zelve nu toch tegenover dien Trooster. Verlaat voor Hem al uwe eigene troostmiddelen en troostgronden, die u toch in de ure des oordeels verlaten. Komt tot Hem, die zoo lang reeds en zoo dikwerf reeds kwam tot u. Verhaalt Hem de geschiedenis van uwe smart, klaagt Hem van de moeite des levens, toont Hem de wonde uwer ziel. Hij wil naar u luisteren, want Hij verbreekt niet het gekrookte riet, zoomin als het glorende vlaswiekje door Hem wordt uitgebluscht, Hij is het van wien gij zingt in uwen Psalm, dat Hij uw krankheên kent en liefderijk geneest, Hij leest in uw ooge de moeite, in alles verzocht kan Hij medelijden met u, en van Zijn lijden voor u zal Hij u de onwaardeerbare vrucht schenken, als Hij tot u spreekt, van uwe zonden, om uwe ziel te troosten, van u weggedaan, en zijn vrede doet

nerdalen in uw door de zonde verscheurd gemoed! Zelig nu die treuren, want is Zijn persoon nu niet daar om Zijn woord te bevestigen, en in zalige werkelijkheid te doen ervaren: Zij zullen vertroost worden?

Gemeente van Christus! profeteer, maar heerlijker dan Lamech, immers niet meer met de smart der verwachting, maar uit de volheid der vervulling, profeteer van dien Trooster, die komen zou, die gekomen is. Profeteer nu door Uw geloof, door Uw leven van hoogere blijdschap en hemelschen vrede van den éénigen troost in leven en in sterven beide.

Hebt gij door uwe belijdenis kritiek geoeffend over alle valsche troostmiddelen, laat uw bestaan dan ook een door ieder te lezen brief „Over de éénige vertroosting”, en een aanbeveling van den „éénigen Trooster” zijn. Predik het door uw woord, meer nog door uw leven aan iedere troostbehoevende ziel, aan uwe zonder dien troost troosteloze kinderen, aan eene in hare blindheid van den Trooster hoe langer zoo meer — de dwaze! — zich afkeerende maatschappij, dat Hij gekomen is, die alle treurigen vertroosten zou, en die, omdat Hij de oorzaak van alle smart heeft in de oogen gezien, wat zeg ik, heeft gedragen op Zijn kruis en overwonnen door Zijn dood, een woord heeft voor allen nood, een oog voor elke moeite, balsem voor iedere wonde, heulsap voor elke smart. O welk een zaligheid, welk een eer voor den discipel van dien Heer, om zelf gelaafd aan de bron der waarachtige vertroosting uittegaan om van dien Trooster te getuigen, en een Barnabas, een Zoon der vertroosting te zijn!

Dat was ook uwe vreugde, geliefde Hoogleeraar en Vriend! indien ik mij nog een oogenblik tot u mag

wenden, verkondiger te mogen zijn van het Evangelie der vertroosting. Deze eer, indien gij hadt moeten kiezen tusschen haar en den dichterkranen, die uwe slapen in uw jeugd reeds sierde en die ook nog in uw ouderdom niet is verwelkt en de wetenschappelijke degelijkheid, waardoor gij van onze Hoogeschool een sieraad waart, ik weet het, gij zoudt aan *haar* de voorkeur hebben gegeven; *indien* gij hadt moeten kiezen, maar gij behoeft dat niet, want het laatste doel van het gebruik uwer rijke gaven was immers om dat Evangelie der vertroosting aan te bevelen aan den geheelen mensch, van wien gij leerdet, dat hij eerst door de levensgemeenschap met den Heer van Wien dat Evangelie getuigt verlost worden en tot harmonische ontwikkeling komen kan. Of zeg ik te veel, waar Uw eigen woord mij voor den geest staat:¹⁾ „Van al de eertitelen, die de Hooggeloofde stichter des Christendoms met het hoogste regt dragen mag, die ook ons harte dankend Hem geeft, is er niet één, die Hem door het ongeloof minder betwist of ontwongen kan worden dan die van bij uitnemendheid de Trooster der lijdende menschheid geweest te zijn”; en dát scheen u immers 't schoonst de verheven roeping des Evangeliedienaars uittedrukken „dat hij verwaardigd werd om zijne toehoorders, waarin hij, als medezondaars en opgeschrevenen ter doode, eene schaar van troostbehoevenden ziet, te vertroosten uit dat Evangelie, dat u door denzelfden vinger scheen geschreven, die eens ontfermend en meedoogend alle tranen van de oogen der zijnen afwisschen zal.” O, dikwerf waart gij ook zelf de troostbehoevende, als

1) Zie Dr. B. ter Haar, Woorden van troost en besturing, 2e druk, Amsterdam Gebr. Kraaij 1864, bl. 2 en 3.

smart en rouw uw diep gevoelend harte vervulde. Zou het misschien daarom zijn geweest, opdat gij des te beter het Evangelie der genade als de macht der vertroosting bij uitnemendheid zoudt kunnen verkondigen? En nu, Gemeente! het is immers ook uit uwen naam wanneer ik onzen van ons heengaanden Hoogleeraar en Verkondiger van dat Evangelie voor zijn verderen levensweg toebid uit den grond van een hart dat hem lief heeft en innig aan hem verbonden zich voelt, dat, geliefde Hoogleeraar en Vriend! de God aller genade en vertroosting U nabij zij en blijve, over uwe laatste levensdagen het vriendelijk licht Zijner vertroosting doe opgaan en U zoo geleide, dat gij eens op de vraag van uwen Heiland en Heer: „Zijn Mijne vertroosting U te klein geweest?” antwoorden moogt: „Nee Heer! U zij dank voor Uwe onuitsprekelijke vertroosting!”

Onuitsprekelijk, ja, M. Gel.! dat zijn ze, die vertroosting des Heeren. O, geve God door Zijne genade, dat we ons door Zijnen Christus-Consolator laten troosten en we eens Hem, onzen Trooster, volkomen mogen danken voor de wereld, neen voor den hemel van zaligheid, waarvan we dan zullen getuigen, als we rondom den troon zullen staan van den Verlosser, en we zeggen zullen: **DEZE HEEFT ONS GETROOST. AMEN.**
